

Ldz/ 68/PK/24062023

Katowice, dn. 23 czerwca 2023 r.

Szanowna Pani
Anna Moskwa
Minister Klimatu i Środowiska

Pomimo działań podejmowanych przez administrację centralną oraz administrację na poziomie lokalnym, w ostatnich latach nadal w dużym natężeniu na terenie Polski występuje problem nielegalnego deponowania odpadów niebezpiecznych, mogących powodować nieodwracalne szkody w środowisku oraz stwarzających poważne zagrożenie dla zdrowia, a nawet życia mieszkańców. Proceder ten odbywa się również na obszarze gmin w województwie śląskim. Podmioty prowadzące tę nielegalną, przestępczą działalność pozostają najczęściej całkowicie bezkarne, natomiast działania samorządów lokalnych związane z usunięciem i utylizacją toksycznych odpadów w drodze wykonania zastępczego wymagają ponoszenia ogromnych nakładów finansowych ze środków publicznych.

Z uwagi na skalę powyższego problemu i wymiar finansowy oraz fakt, że z obowiązujących przepisów nie wynika, iż zadania własne gminy w zakresie gospodarowania odpadami obejmują odpady, których wytwórcami nie są gospodarstwa domowe, przepisy jednoznacznie powinny określać, iż zadanie polegające na usunięciu odpadów niebezpiecznych jest zadaniem z zakresu administracji rządowej. W związku z tym Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów zwraca się z apelem o podjęcie inicjatywy legislacyjnej w zakresie zmiany ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach* w celu jednoznacznego prawnego uregulowania tej kwestii, w tym w zakresie finansowania kosztów działań polegających na usunięciu tych odpadów i gospodarowaniu nimi.

Obecnie problematykę tę reguluje w szczególności przepis art. 26a ustawy *o odpadach*, który został dodany na mocy art. 6 pkt 11 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. *o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw* zmieniającej ustawę z dnia 6 września 2019 r. Celem wprowadzenia tego przepisu była m.in. poprawa skuteczności egzekwowania obowiązku usuwania odpadów. Przepis ten dotyczy zarówno odpadów komunalnych, jak i odpadów niebędących odpadami komunalnymi. Zwrócić przy tym należy uwagę, że obowiązujący jednocześnie art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* wśród zadań własnych gminy związanych z gospodarką odpadami wymienia m.in. sprawy utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, a także wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Z przywołanych przepisów wynika zatem, że zadania własne gminy w tym zakresie nie obejmują odpowiedzialności za postępowanie z odpadami niebezpiecznymi, których wytwórcami nie są gospodarstwa domowe. W związku z tym zadanie polegające na usunięciu odpadów i gospodarowaniu nimi (wskazane w przywołanym art. 26a ustawy *o odpadach*) w odniesieniu do odpadów niebędących odpadami komunalnymi nie stanowi zadania własnego gminy. Jest to zadanie z zakresu administracji rządowej.

W przepisie art. 26a nie ma wyraźnej regulacji, z której wynikałoby, w jaki sposób i z jakich środków ma nastąpić sfinansowanie kosztów wykonania decyzji. W ust. 6 art. 26a postanowiono jedynie, że: *Właściwy organ żąda od posiadacza odpadów odpowiedzialnego za gospodarowanie odpadami zwrotu poniesionych przez siebie kosztów działań polegających*

na usunięciu odpadów i gospodarowaniu nimi. Nie stanowi on wystarczającej podstawy do przyjęcia, że gmina, której organ wykonawczy wydał decyzję, ma obowiązek sfinansowania kosztów jej realizacji, w sytuacji gdy decyzja nie dotyczy odpadów komunalnych. Żaden przepis nie nakłada również obowiązku sfinansowania kosztów realizacji decyzji na organ, który ją wydał. Należy więc przyjąć, że wykonanie decyzji winno być sfinansowane ze środków tego organu/instytucji, do której zadań należy usuwanie i zagospodarowanie odpadów stanowiących przedmiot decyzji. Zatem gmina ma obowiązek pokrycia kosztów wykonania decyzji jedynie wówczas, gdy jej przedmiotem są odpady komunalne, co do których gmina wykonuje obowiązkowe zadanie własne. Gminy nie dysponują zatem środkami własnymi, które mogłyby przeznaczyć na sfinansowanie zadania usunięcia odpadów niebezpiecznych, niebędących odpadami komunalnymi. W szczególności źródłem finansowania nie mogą tu być opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, pobierane od mieszkańców.

W połowie maja br. została opublikowana również Informacja Najwyższej Izby Kontroli z pierwszego kwartału 2023 r. pt. „*Usuwanie nielegalnie składowanych odpadów niebezpiecznych*” zawierająca wyniki kontroli nr P/22/067 przeprowadzonej w 2022 r. (kontrolą objęto lata 2019–do lipca 2022), w której NIK stwierdziła, iż działania kontrolowanych jednostek w celu eliminowania zagrożeń, jakie mogą powodować nielegalnie deponowane odpady niebezpieczne dla życia lub zdrowia ludzi albo dla środowiska, w większości przypadków były prawidłowe, jednak nie zawsze skuteczne, a główną barierą usunięcia porzuconych odpadów niebezpiecznych były problemy ze sfinansowaniem tych zadań. NIK oceniła, że obowiązujące rozwiązania prawne i finansowe nie zapewniają możliwości szybkiego usuwania porzuconych odpadów niebezpiecznych, w tym odpadów, w przypadku których zachodziła konieczność niezwłocznej interwencji ze względu na zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi albo środowiska. W ocenie pokontrolnej NIK samorządy gminne nie dysponowały wystarczającymi instrumentami, które pozwoliłyby na skuteczne, bezstronne ustalenie posiadacza odpadów odpowiedzialnego za ich usunięcie, ani środkami finansowymi na usunięcie odpadów niebezpiecznych w drodze wykonania zastępczego. W ślad za przekazaniem organom gmin nowych zadań nałożonych przepisem art. 26a ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, nie zapewniono bowiem gminom adekwatnych środków finansowych na ich realizację, tj. wraz z przypisaniem wójtom, burmistrzom i prezydentom miast określonych zadań w tym zakresie nie zapewniono jst adekwatnego udziału w dochodach publicznych.

W związku z powyższym istnieje konieczność doprecyzowania regulacji art. 26a ustawy o odpadach poprzez wskazanie wprost, że działania określone w ust. 1 tego przepisu podejmowane w odniesieniu do odpadów niebędących odpadami komunalnymi stanowią zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej. Finansowanie kosztów realizacji decyzji wydanej na podstawie art. 26a ustawy o odpadach, w przypadku gdy odnosi się ona do odpadów innych niż komunalne, winno się odbywać ze środków budżetu państwa.

W załączeniu przekazuję Pani Minister projekt nowelizacji ustawy o odpadach w powyższym zakresie wraz ze szczegółowym uzasadnieniem zmian objętych przedmiotową propozycją.

Z wyrazami szacunku